

از آرشیوهای دنیا

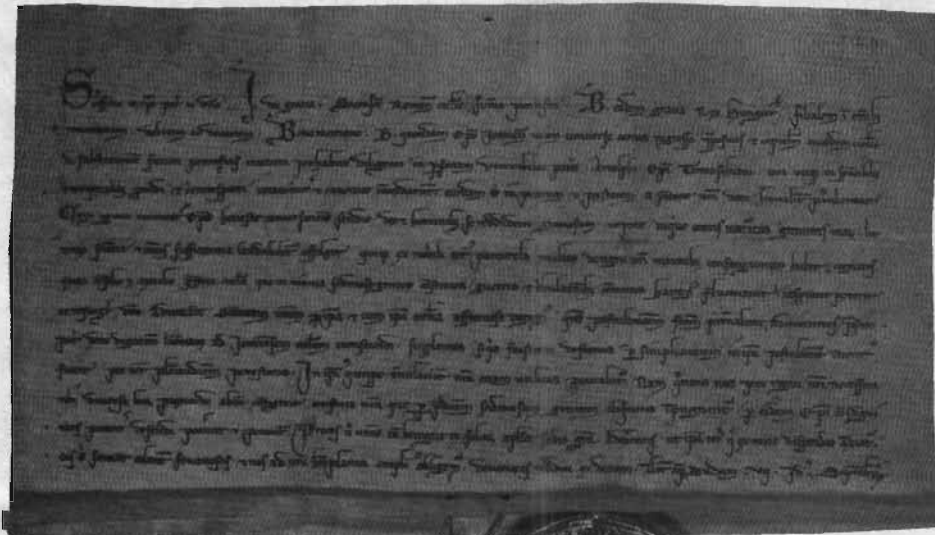
کتابخانه واتیکان

آرشیوهای محرمانه واتیکان (وجه تسمیه آن بدین جهت است که از آرشیوهای فرمانروایان سده شانزدهم معمولاً با عنوان «محرمانه» یاد می‌کردند) به خاطر ماهیت جهانی خود منابع مستندی از علائق استثنایی هستند که نه فقط به تاریخ مذهبی و سیاسی، بلکه هم چنین به پیشرفت‌های اجتماعی و فرهنگی بسیاری از ملت‌ها مربوط می‌شوند. در سال ۱۸۸۰ پاپ لئوی سیزدهم در آرشیوها را بدون در نظر گرفتن ملیت یا تمایلات مذهبی به روی عموم گشود و از همان زمان پژوهشگران از اطراف و اکناف عالم از آن استفاده می‌کنند. روزانه حدود هشتاد محقق در این آرشیوها به تحقیق می‌پردازند و صدویست نفر دیگر نیز از کتابخانه واتیکان استفاده می‌کنند.

اسناد موجود در آرشیوهای واتیکان ابتدا توسط اسقف‌ها، کشیش‌ها، راهب‌ها و مردم غیر روحانی، زنان کلیساهای محلی و فرستادگان پاپ در حوزه‌های اسقفی گردآوری شد. این اسناد حاوی اطلاعاتی کلیسایی، تاریخی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی است. کتابخانه واتیکان هم چنین اسناد مربوط به بخش‌های مختلف مقر پاپ در رم را که مسئول برقراری ارتباط با کلیساهای شش قاره است در بر می‌گیرد.

جوزف متزلر

مدیر آرشیو محرمانه واتیکان

نامه‌ای همراه با مهر بلای چهارم، شاه مجارستان، این نامه در ۱۲۴۶ برای پاپ اینوکتیوس چهارم فرستاده شده است.

اتحاد جماهیر شوروی، میراثی پراکنده

مجموعه‌های غنی از نسخ خطی ادبی مربوط به سده‌های نوزدهم و بیستم در کتابخانه‌های بزرگ و مؤسسات تحقیقی آکادمی علوم شوروی مانند مؤسسه ادبیات (خانه پوشکین) در لنینگراد، و مؤسسه ادبیات جهان در مسکو نگهداری می‌شوند. آرشیوهای مرکزی دولتی ادب و هنر در حفظ و نگهداری تخصص دارند. اما برای حفظ و نگهداری و استفاده از نسخ خطی ادبی سده بیستم هنوز کمبودهای بسیاری وجود دارد. از آنجا که مجموعه مکانیزه نشده، سهولت قابل دستیابی نیست و بیشتر اوقات شرایط اصلی حفظ و نگهداری در مورد آنها رعایت نمی‌شود.

تلاش‌های بعمل آمده برای تأسیس آرشیوهای ادبی نویسندگان روسی با موانع بسیاری مواجه شده است. نسخ خطی نویسندگان بزرگ که قربانیان ستم‌های دوران استالینی بوده‌اند یا از بین رفته و یا مفقود شده و اثری از آنها نیست، در اثر مهاجرت مردم بخصوص هنگام جنگ داخلی، اتحاد جماهیر شوروی بسیاری از هنرمندان برجسته خود را از دست داد و نسخ خطی آنها در سراسر دنیا بخصوص در آمریکا پراکنده است.

تاریخ جامعی از ادبیات روسی سده بیستم تحت سرپرستی مؤسسه ادبی جهان گورکی در دست تهیه است.

در فوریه ۱۹۸۸ حدود ۴۰۰/۰۰۰ جلد کتاب در آتش‌سوزی کتابخانه لنینگراد، وابسته به آکادمی علوم شوروی، نابود شد و ۳/۶ میلیون جلد کتاب و سند نیز در اثر آتش و آب صدمه دید. سازمان یونسکو در تهیه نسخه‌های میکروفیلم از بسیاری از نسخه‌های از میان رفته و همچنین خشک کردن و بازسازی آنها کمک کرده و پیشنهادهایی داده است. تصویر بالا بخش فیشیه و تصویرکنار آن مخزن نشریات ادواری را پس از آتش‌سوزی نشان می‌دهد.

حمایت از نسخ خطی در آفریقا

در اتیوپی، در مغرب، در آفریقای سیاه مسلمان و در جنوب شرقی ماداگاسکار قرن‌هاست هنر نسخه خطی به زندگی خود ادامه می‌دهد، ولی فقط نسبتاً به تازگی، در دوران استعمار اروپایی است که اسناد مکتوب در کل قاره نگهداری می‌شود. امروزه آرشیوهای نسخ خطی در تمام کشورهای آفریقایی دیده می‌شود. برخی از انجیل‌های اتیوپی و دیگر نسخ خطی مذهبی که به اسپاریک و گیز (تصویر سمت راست) نوشته شده و تعدادی نسخ خطی عربی مغرب متعلق به سده چهاردهم است، اما بقیه، بیشتر مربوط است به دوران معاصر و جدید.

با وجود آگاهی روزافزون نسبت به ارزش بی‌حساب نسخ خطی، بندرت اقدام مؤثری برای حمایت و نگهداری آنها صورت گرفته است. این وضع از بسیاری جهات ناراحت کننده است. آمار کامل و منظمی در سطح کشور از نسخ خطی در دست نیست، مؤسسات محدودی به نگهداری نسخ خطی و اسناد و مدارک اختصاص داده شده‌اند و تعداد متخصصان جهت بررسی و نگهداری نسخ خطی بسیار کم است.

نسخ خطی آفریقایی در مؤسسات مختلفی نگهداری می‌شوند، از کتابخانه‌ها، مؤسسات تحقیقاتی، آرشیوها و مؤسسات انتشاراتی گرفته تا کلیساهای اتیوپی و معابد و

کتاب دعایی متعلق به قرن هجدهم به خط گیز. این خط مقدس خط کلیسای قبطی جیشه است که خط اسپری از آن ناسی شده است.

سالم است به کار خود مشغولند بایستی بالا بروند و با امکانات پیشرفته تجهیز شوند. در موارد بسیاری دوره‌های مربوط به تعمیر و نگهداری اسناد که در مدارس کتابداری ارائه می‌شوند، بیش از حد جنبه تئوری دارند و جنبه‌های عملی آنها نادیده گرفته می‌شود.

عثمان سانه

مدیر مدرسه کتابخانه‌ها، متخصص آرشیو و اسناد در دانشگاه شیخ آتادیوب در داکار (سنگال).

مساجد و حوزه‌های علمیه در مغرب، موریتانی و سنگال. بسیاری از نسخ خطی در مالکیت افراد است. نویسندگان و اقوام ایشان معمولاً نسخ خطی و کارهای منتشر شده خود را نگهداری می‌کنند. بایستی نه تنها مؤسسه‌ها را که نسخ خطی در آنها نگهداری می‌شود با امکانات مناسب تجهیز کرد، بلکه مکانهای دیگری نیز برای نگهداری این گنجینه‌های فرهنگی باید تعیین شوند.

هم چنین در راه تربیت کارمندان متخصص بایستی تلاش کرد. سطح مدارس کتابداری که بعضی از آنها

هندوستان: برنامه جدید حفظ و نگهداری

هندوستان (سایتی آکادمی) برنامه‌ای جهت حفظ و نگهداری اسناد ادبی معاصر تهیه کرده و کمکهای مالی از طرف دولت برای حفظ و نگهداری نسخ خطی نادر به کتابخانه‌ها تخصیص داده شده است. عکس زیر سالن مطالعه کتابخانه ملی در کلکته است که دارای مجموعه مهمی از نسخ خطی است.

امروزه در هندوستان نسخ خطی ادبی پس از انتشار معمولاً معدوم می‌شوند و نویسندگان بندرت دست‌نوشته‌ها و سایر مواد مربوط به کارشان را نگهداری می‌کنند. (شاعر بنگالی رابیندرانات تاگور از موارد استثنایی قابل توجهی بود که نسخ خطی او در دانشگاه ویزوا بهاراتی نگهداری می‌شود). بهر جهت امروزه آکادمی ملی ادبیات

این تاریخ کلیه ادبیات متنوع روسی را که در این سده در روسیه و کشورهای دیگر به رشته تحریر در آمده است در بر دارد. در مورد نسخ خطی آثاری که خارج از اتحاد جماهیر شوروی نوشته شده مسئله بسیار جدی وجود دارد. چنانچه این طرح بخواهد نتیجه‌ای مطلوب به دنبال داشته باشد، بایستی لااقل امکان دسترسی به کپی نسخه‌های خطی نویسندگانی که خارج از اتحاد جماهیر شوروی به کار تألیف مشغولند، برای دانشمندان دست‌اندرکار فراهم باشد، تا بتوانند از آنها به منزله اساس کار برای تحقیقات و ویرایشهای منقح به‌دستی استفاده کنند. راه حل ایده‌آل آن است که امکان مبادله کپی از نسخ خطی بین مؤسسات و کشورهای مختلف فراهم آید. لازم است در این باب توافق جامعی صورت گیرد تا همکاریهای طرفین را در گردآوری، نگهداری، مطالعه و انتشار نسخ خطی سبب شود. چنین توافقی بایستی نسخ خطی آثار تمام نویسندگان را در تمام کشورهای جهان در بر داشته باشد. آرشیوهای مرکزی دولتی ادب و هنر که مخزن مهمترین مجموعه‌ها در اتحاد جماهیر شوروی است برای اجرای این هدف آماده است.

ناتالیا والکوا و ایرینا نیکیفارووا

